

ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ

(ΣΕ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ)

Αριθμός 2/2024

Σήμερα, στις 15 Φεβρουαρίου 2024, ημέρα Πέμπτη και ώρα 9.30', στο Μέγαρο του Αρείου Πάγου και στην αίθουσα συνεδριάσεως της Ολομέλειας, στον πρώτο όροφο, συνήλθε, ύστερα από νόμιμη πρόσκληση της Προέδρου του Αρείου Πάγου, η κατά τις διατάξεις των άρθρων 15 και 27 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών (ν. 4938/2022) Ολομέλεια σε συμβούλιο, στην οποία έλαβαν μέρος οι: 1)Ιωάννα Κλάπα-Χριστοδουλέα, Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, 2)Νικόλαος Πιπιλίγκας, 3)Γεώργιος Χριστοδούλου, 4)Ελένη Φραγκάκη, 5)Μαρία Μουλιανιτάκη, 6)Μυρσίνη Παπαχίου, 7)Αικατερίνη Κρυσταλλίδου, 8)Μαρία Λεπενιώτη, 9)Ασημίνα Υφαντή, 10)Ελένη Κατσούλη, Αντιπρόεδροι του Αρείου Πάγου, 11)Χρήστος Κατσιάνης, 12)Ιωάννα Μαργέλλου-Μπουλταδάκη, 13)Μαρουλιώ Δαβίου, 14)Μαρία Κουφούδη, 15)Γεωργία Κατσιμαγκλή, 16)Σοφία Οικονόμου, 17)Δημήτριος Τράγκας, 18)Κωστούλα Πρίγγουρη, 19)Ελένη Μπερτσιά, 20)Διονύσιος Παλλαδινός, 21)Στέφανος-Σπυρίδων Πανταζόπουλος, 22)Αθανάσιος Τσουλός, 23)Παρασκευή Τσούμαρη, 24)Αγάπη Τζουλιαδάκη, 25)Παναγιώτης Βενιζελέας, 26)Αλεξάνδρα Αποστολάκη, 27)Μαρία Σιμιτσή-Βετούλα, 28)Βρυσής Θωμάτου, 29)Παναγιώτα Πασσίση, 30)Αριστείδης Βαγγελάτος, 31)Ελευθέριος Σισμανίδης, 32)Σπυρίδων Κουτσοχρήστος,

Πρακτικά – απόφαση της 2/2024 απόφασης της Ολομέλειας - σελ. 2

33) Σταυρούλα Κουσουλού, 34) Σωκράτης Πλαστήρας, 35) Αναστασία Παπαδοπούλου, 36) Χρήστος Νάστας, 37) Χριστίνα-Ζαφειρία Γαβριηλίδου, 38) Ευτύχιος Νικόπουλος, 39) Γεώργιος Παπαγεωργίου, 40) Κορνηλία Πανούτσου, 41) Σταύρος Μάλαινος, 42) Χρυσούλα Πλατιά, 43) Μαλαματένια Κουράκου, 44) Παναγιώτα Γκουδή-Νινέ, 45) Φώτιος Μουζάκης, 46) Αικατερίνη Χονδρορίζου, 47) Λεωνίδα Χατζησταύρου, 48) Μερόπη Τζουγκάρκη, 49) Ιφιγένεια Ματσούκα, 50) Παναγιώτης Λυμπερόπουλος – **Εισηγητής**, 51) Μιχαήλ Αποστολάκης, 52) Νίκη Κατσιαούνη, 53) Αντιγόνη Τζελέπη, 54) Απόστολος Φωτόπουλος, 55) Μαρία Πετσάλη, 56) Ερασμία Λιούλη, 57) Βαΐα Ζαρχανή, 58) Ευαγγελία Στεργίου, 59) Στυλιανή Μπλέτα, 60) Ηλίας Γιαρένης, 61) Ελένη Θεοδωρακοπούλου και 62) Δέσποινα Βασιλοδημητράκη, Αρεοπαγίτες. Κωλύονται και δεν παρέστησαν οι λοιποί Αντιπρόεδροι του Αρείου Πάγου και Αρεοπαγίτες.

Παραστάθηκαν η Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, Γεωργία Αδειλίνη, και η Γραμματέας της Ολομέλειας Ηρακλεία Γιαννακοπούλου, Προϊσταμένη Διεύθυνσης της Γραμματείας του Αρείου Πάγου.

Στην αρχή της συνεδρίασης, η Πρόεδρος γνωστοποίησε στα μέλη της Ολομέλειας, ότι στον Άρειο Πάγο υπηρετούν, εκτός από την Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, 11 Αντιπρόεδροι και 76 Αρεοπαγίτες.

Ακολούθως, με εντολή της Προέδρου, η Γραμματέας της Ολομέλειας, εκφώνησε τα ονόματα των υπηρετούντων Αντιπροέδρων του Αρείου Πάγου και Αρεοπαγιτών, όπου διαπιστώθηκε ότι, από τους 88 υπηρετούντες Δικαστές είναι παρόντες οι αναφερόμενοι στην αρχή της παρούσας εξήντα δύο (62), δηλαδή είναι παρόντα περισσότερα από τα μισά μέλη της Ολομέλειας, άρα υπάρχει η προβλεπόμενη από το νόμο απαρτία (άρθρο 14 παρ. 4 του ν. 4938/2022, όπως ισχύει).

Η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου συγκλήθηκε νομίμως, κατόπιν της από 12 Φεβρουαρίου 2024 έγγραφης πρόσκλησης της Προέδρου του Αρείου Πάγου προς την Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου και τους υπηρετούντες στον Άρειο Πάγο δικαστικούς λειτουργούς (άρθρο 15 παρ. 2 εδαφ.α', 6 εδαφ.β' και 7 του ν. 4938/2022), προκειμένου τα μέλη της, μετά από διαλογική συζήτηση, να ανταλλάξουν απόψεις και να αποφανθούν επί των αιτιάσεων, που διατυπώνονται εντός και εκτός Ελλάδος, αναφορικά με το έλλειμμα κράτους δικαίου στην Ελλάδα, όπως δέχθηκε το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 7ης Φεβρουαρίου 2024.

Στη συνέχεια, η Πρόεδρος έδωσε το λόγο στον Εισηγητή-Αρεοπαγίτη, **Παναγιώτη Λυμπερόπουλο**, ο οποίος ανέπτυξε την εισήγησή του, ως ακολούθως:

1. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 15 παρ. 2, 4, 6β και 7 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων (ν. 4938/2022) στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας υπάγεται (πλην άλλων) η λήψη αποφάσεων για θέματα «γενικότερου ενδιαφέροντος, οργάνωσης και λειτουργίας του δικαστηρίου και απονομής της δικαιοσύνης» και προκειμένου «τα μέλη της να ανταλλάξουν απόψεις σε νομικά ζητήματα». Η αρμοδιότητα αυτή της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου είναι σύμφυτη προς την, κατά το Σύνταγμα, αποστολή του, να ασκεί (δια του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, δια της Ολομέλειας και δια των οργάνων επιθεώρησης και πειθαρχικού ελέγχου) την εσωτερική αυτοδιοίκηση της Δικαιοσύνης (άρθρα 90, 87 παρ. 3, 88 παρ. 4, 91 παρ. 2 και 3, 92 παρ. 1, και 3 Συντάγματος). Χωρίς αυτήν ούτε η, συνταγματικώς επίσης εγγυημένη, δικαστική ανεξαρτησία (άρθρο 87 παρ. 2 και 3 Συντ.) υπάρχει ούτε χωρισμός λειτουργιών, κατά το άρθρο 26 του Συντάγματος, νοείται. Είναι αυτονόητο, πρέπει όμως και πάλι να υπογραμμιστεί, ότι η σύγκληση της Ολομέλειας για τέτοια θέματα, όταν ανακύπτει ανάγκη, γίνεται κατά καθήκον, για τη διασφάλιση

Πρακτικά – απόφαση της 2/2024 απόφασης της Ολομέλειας - σελ. 4

των θεσμών. Διότι τα ζητήματα επί των οποίων η Ολομέλεια καλείται να αποφανθεί έχουν χαρακτήρα αμιγώς θεσμικό (ΔιοικΟΛΑΠ 9/1998).

2. Το κράτος δικαίου, ως συνταγματική αρχή στις σύγχρονες ευρωπαϊκές νομικές παραδόσεις, έχει καταστεί κυρίαρχο οργανωτικό πρότυπο του σύγχρονου συνταγματικού δικαίου, ενώ, στο τέλος του ψυχρού πολέμου, αναγνωρίσθηκε ως θεμελιώδης αρχή, επί της οποίας πρέπει να βασίζεται κάθε συνταγματικό σύστημα. Τα δομικά στοιχεία μιας δημοκρατικά οργανωμένης εξουσίας, που συνθέτουν την έννοια του κράτους δικαίου είναι α) η διάκριση των εξουσιών, β) η αρχή της νομιμότητας, γ) η κατοχύρωση των ατομικών δικαιωμάτων και δ) ένα ασφαλές και δίκαιο σύστημα δικαστικής προστασίας τους, κατατείνουν δε σε ένα κοινό στόχο που δεν είναι άλλος από την υπαγωγή της δημόσιας εξουσίας σε νομικούς περιορισμούς και την προστασία του ατόμου από κάθε αυθαίρετη παράνομη δράση της δημόσιας αρχής. Με τη μορφή αυτή, το κράτος δικαίου αντιπροσωπεύει το ιστορικό εκείνο τύπο κράτους, στο οποίο η κρατική εξουσία βρίσκεται κατανεμημένη σε διάφορα κέντρα, ασκείται με βάση προκαθορισμένους κανόνες, οργανώνεται και αναπαριστάνεται ως οντότητα ξεχωριστή και διάφορη από την κοινωνία, αποτελεί το θεσμικό θεμέλιο και την προϋπόθεση του διαχωρισμού της ιδιωτικής σφαίρας από τη δημόσια και της πολιτικής από την οικονομία και τις ιδιωτικές δραστηριότητες και τέλος, συντηρεί τη διάκριση του δικαίου και πολιτικής. Στο πλαίσιο του κράτους δικαίου, όλες οι δημόσιες εξουσίες ενεργούν πάντοτε με βάση τους περιορισμούς που θέτει ο νόμος, σύμφωνα με τις αξίες της δημοκρατίας και τα θεμελιώδη δικαιώματα και υπό τον έλεγχο ανεξάρτητων και αμερόληπτων δικαστηρίων. Το κράτος δικαίου κατοχυρώνεται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη της Λισαβόνας) ως μία από τις κοινές αξίες για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ο σεβασμός του κράτους δικαίου έχει

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Ο ΕΠΙΤΗΡΗΣ

ζωτική σημασία για την ίδια τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και γι αυτό το ΔΕΚ, με την απόφασή του στην υπόθεση Union de Pequeños Agricultores (UPA), τόνισε ότι «η ευρωπαϊκή κοινότητα είναι μια κοινότητα δικαίου οι δε πράξεις των θεσμικών οργάνων της υπόκεινται σε έλεγχο για το αν είναι σύμφωνες με τη συνθήκη και τις γενικές αρχές του δικαίου στις οποίες περιλαμβάνονται και τα θεμελιώδη δικαιώματα» (Μανιτάκη, Κράτος Δικαίου και Δικαστικός Έλεγχος της Συνταγματικότητας, σελ.122 επ., 310 επ., Χρυσομάλλη, Η αρχή του Κράτους Δικαίου στην κοινοτική και ενωσιακή έννομη τάξη Νομική Βιβλιοθήκη 2018 σελ.21, Eur-Lex <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/glossary/rule-of-law.html>).

3. Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών του Κράτους, που θεσμοθετείται με το άρθρο 26 του Συντάγματος 1975, το οποίο δεν υπόκειται σε αναθεώρηση (Παραρά, Σύνταγμα 1975- Corpus I, 1982, σελ.403), αποτελεί θεμέλιο λίθο του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η δικαστική λειτουργία προσδιορίζεται έναντι των άλλων συντεταγμένων με την αρχή της ισοτιμίας, (Ολ.ΣτΕ 3670/1994) και την αρχή της ανεξαρτησίας, σύμφωνα με την οποία η δικαστική εξουσία απονέμει δικαιοσύνη, χωρίς οι άλλες δύο εξουσίες, εκτελεστική και νομοθετική, να μπορούν να παρέμβουν σε ό,τι άγει στον σχηματισμό δικανικής κρίσης, καθιερώνεται δε ειδικά ως λειτουργική ανεξαρτησία στο άρθρο 87 παρ.1 και 2 του Συντάγματος. Στοιχείο δε της λειτουργικής ανεξαρτησίας αποτελεί και η προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών (Μαυριά, (2000) Συνταγματικό δίκαιο / Θεωρία του κράτους – Πολίτευμα- Λειτουργίες του κράτους σελ.646 επ.) που εξασφαλίζει και την δικαστική αμεροληψία (Παραρά, (1999), Σύνταγμα 1975 Corpus III σελ.369). Η αρχή της διάκρισης των εξουσιών εμφανίζεται με δύο τρόπους α) περιορίζοντας την κρατική εξουσία, αφού επιτάσσει την κατανομή των εξουσιών, που πηγάζουν από το λαό και άρα τη διανομή της σε διάφορα κέντρα

Πρακτικά – απόφαση της 2/2024 απόφασης της Ολομέλειας - σελ. 6

εξουσίας, εξαναγκάζοντας, στη συνέχεια, τις κατανεμημένες πλέον εξουσίες να εκδηλώνονται μέσα από ένα πλέγμα αρμοδιοτήτων, οι οποίες προσδιορίζονται και περιορίζονται ειδικώς και με σαφήνεια και β) εγκαθιστώντας διαδικασίες ελέγχου της εξουσίας από όργανα που απολαμβάνουν τις εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, όπως είναι τα όργανα της δικαστικής εξουσίας και φέρουν τα εχέγγυα της αμερόληπτης κρίσης. Κάθε όργανο είναι επιφορτισμένο με την άσκηση των αρμοδιοτήτων του, που προσδιορίζονται περιοριστικά και με ακρίβεια οφείλει να ενεργεί εντός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί αδυνατώντας να το υπερβεί χωρίς να διακινδυνεύει κυρώσεις (Μανιτάκη, 2004, Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο. τ. Ι. Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα σελ. 328 επ.). Ακόμα και στην περίπτωση που οι λειτουργίες του κράτους διασταυρώνονται, καθόσον δεν μπορεί να αποκλειστεί η έλλειψη νομικής σχέσης μεταξύ τους, κάθε μία από αυτές δεν μπορεί να ενεργεί πράξεις που ανάγονται σε άλλη λειτουργία και για αυτό κάθε όργανο του κράτους οφείλει, πριν από κάθε ενέργειά του, να εξετάζει τη δική του αρμοδιότητα επί του θέματος, προκειμένου να αίρονται οι συγκρούσεις αρμοδιοτήτων (Σβώλου Συνταγματικόν Δίκαιον 1934, τ.Α σελ. 303 επ.). Είναι χαρακτηριστικό το σκεπτικό της απόφασης 4/1990 της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου: «Επειδή κατά την αρχή της διακρίσεως των εξουσιών, που απορρέει από τα άρθρα 1 παρ. 3, 26, 73 επ. του Συν/τος, η νομοθετική εξουσία δεν επιτρέπεται να επεμβαίνει στα έργα της δικαστικής επιβάλλουσα λύσεις σε διαφορές που μόνη η τελευταία δικαιούται να αποφαινεται, ούτε να κηρύξει άκυρες, ανίσχυρες ή καταργημένες δικαστικές αποφάσεις. Δικαιούται όμως (η νομοθετική εξουσία) κατά την ενάσκηση της εξουσίας, που απονεμήθηκε σ' αυτήν από το Σύνταγμα, να ρυθμίζει με κανόνες δικαίου έννομες σχέσεις κάθε φύσεως και δικαιώματα αναγόμενα σ' οποιονδήποτε χρόνο και όταν ακόμη αυτά είχαν αναγνωρισθεί

ΕΣΩΡΗΘΗΚΕ
Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

με δικαστικές αποφάσεις, τελεσίδικες ή μη, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω κανόνες δεν ρυθμίζουν μεμονωμένη σχέση, αλλά έχουν χαρακτήρα γενικό και δεν προσβάλλουν αμέσως ή εμμέσως δικαίωμα συνταγματικώς κατοχυρωμένο». Η προσαρμογή της αρχής της διάκρισης των εξουσιών στα σύγχρονα δεδομένα επιβάλλει την εγγύηση της ελευθερίας απέναντι και στις «μικροεξουσίες» που εκπορεύονται από «θεσμούς» της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής. Η υπεράσπιση της ελευθερίας του ατόμου έχει μετατοπιστεί από την κεντρική σκηνή του κράτους στο μικρόκοσμο των ποικίλων ιδιωτικών και δημόσιων εξουσιαστικών σχέσεων, όπως αυτές συμπυκνώνονται σε θεσμούς και ιδρύματα, στα οποία βρίσκεται ενταγμένο και υποταγμένο κάθε μέλος του κοινωνικού συνόλου. (Μανιτάκη, ο.π., σελ. 338 επ.).

4. Περαιτέρω, η αρχή της νομιμότητας, που διέπει τις δράσεις της διοίκησης, πρέπει να εναρμονίζεται με τις απαιτήσεις της εποχής και γι αυτό θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της γενικές ρήτρες και αρχές, που λειτουργούν ταυτόχρονα ως σημεία αναφοράς, ελέγχου, περιορισμού και νομιμοποίησης της διοικητικής δράσης, μεταξύ αυτών δε και η ρήτρα του δημόσιου συμφέροντος, το οποίο δεν πρέπει να βρίσκεται πέραν και υπεράνω της νομιμότητας, αποτελεί στοιχείο εσωτερικό της και εντάσσεται σε αυτήν και βέβαια δεν μπορεί να δικαιολογήσει από μόνο του παρέκκλιση και πολύ περισσότερο παραβίαση κανόνων του θετού δικαίου. (Μανιτάκη, ο.π. σελ.131).

5. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ.1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η οποία κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 και έχει, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, αυξημένη τυπική ισχύ έναντι των κοινών νόμων, «κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δίκαια, δημόσια και εντός λογικής προθεσμίας από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που λειτουργεί νόμιμα, το οποίο θα

αποφασίσει είτε ως προς αμφισβητήσεις για τα αστικής φύσης δικαιώματα και υποχρεώσεις του είτε για το βάσιμο κάθε εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσης.....(παρ.1) και «Κάθε πρόσωπο που κατηγορείται για αδίκημα τεκμαίρεται ότι είναι αθώο έως τη νόμιμη απόδειξη της ενοχής του» (παρ.2). Σημειώνεται ότι η συνθήκη της Λισαβόνας, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009, ορίζει ρητά ότι «η Ένωση προσχωρεί στην ΕΣΔΑ».

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έχει νομολογήσει ότι η αρχή του τεκμηρίου αθωότητας που θεσπίζεται από την παράγραφο 2 του άρθρου 6 δεν περιορίζεται μόνον σε μια δικονομική εγγύηση σε θέματα ποινικής δίκης. Η σημασία του είναι πιο ευρεία και απαιτεί από κάθε εκπρόσωπο του κράτους να μην δηλώνει ότι ένα άτομο είναι ένοχο παράβασης, πριν αποδειχθεί η ενοχή του από ένα Δικαστήριο. Επίσης, το ανωτέρω Δικαστήριο διευκρινίζει ότι μια παραβίαση του τεκμηρίου αθωότητας μπορεί να προέρθει, όχι μόνον από ένα δικαστή ή ένα δικαστήριο, αλλά και από άλλες δημόσιες Αρχές. Αυτό οφείλεται στο ότι το τεκμήριο αθωότητας, ως δικονομικό δικαίωμα, συμμετέχει κυρίως στον σεβασμό των δικαιωμάτων υπεράσπισης και ευνοεί συγχρόνως τον σεβασμό της τιμής και της αξιοπρέπειας του διωκόμενου. Ως προς αυτό, το Δικαστήριο υπογραμμίζει τη σημασία της επιλογής των όρων από τους εκπροσώπους του κράτους στις δηλώσεις που διατυπώνουν, πριν δικαστεί ένα άτομο και αναγνωριστεί ως ένοχο αδικήματος. Θεωρεί έτσι ότι αυτό που έχει σημασία για τους σκοπούς εφαρμογής της προαναφερθείσας διάταξης, είναι το πραγματικό νόημα των σχετικών δηλώσεων και όχι η γραμματική τους διατύπωση. Εντούτοις, το αν η δήλωση ενός δημόσιου λειτουργού αποτελεί παραβίαση της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας πρέπει να απαντηθεί στο πλαίσιο των ειδικών περιστάσεων, στις οποίες διατυπώθηκε η επίδικη δήλωση. Ακόμα, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι το άρθρο 6 §2 της Σύμβασης δεν εμποδίζει

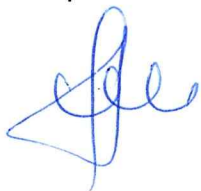

ΩΡΗΘΗΚΕ
Ο εισηγητής

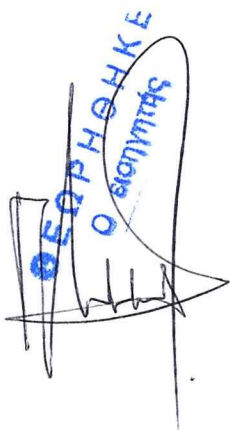
ουδόλως τις αρμόδιες αρχές να αναφερθούν σε υπάρχουσα καταδίκη του προσφεύγοντος, ενώ το θέμα της ενοχής του δεν είχε επιλυθεί οριστικά, ούτε ότι το άρθρο 6 §2 μπορεί, συσχετιζόμενο με το άρθρο 10 της Σύμβασης, να εμποδίσει τις αρχές να ενημερώσουν το κοινό, σχετικά με την εν λόγω καταδίκη ούτε, ενδεχομένως, να οδηγήσουν σε μια σχετική συζήτηση στον ευρείας κυκλοφορίας τύπο ή το κοινό γενικά, ή ακόμα και κατά την διάρκεια μιας κοινοβουλευτικής συζήτησης. Παρόλα αυτά, αυτού του είδους οι αναφορές πρέπει να γίνονται με κάθε διακριτικότητα και κάθε επιφύλαξη που ζητά ο σεβασμός του τεκμηρίου αθωότητας. Επίσης, έχει κριθεί από το Δικαστήριο ότι στο προκαταρκτικό στάδιο μιας ποινικής υπόθεσης, οι δηλώσεις των δημοσίων αρχών δεν μπορούν από την μία πλευρά να κάνουν το κοινό να πιστέψει στην ενοχή του κατηγορουμένου και από την άλλη, να προδικάσουν την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών από τους αρμόδιους δικαστές. Το ΕΔΔΑ θεωρεί ότι το τεκμήριο της αθωότητας δεν μπορεί να παύσει να εφαρμόζεται στην έφεση, λόγω του ότι η πρωτοβάθμια διαδικασία είχε ως αποτέλεσμα την καταδίκη του ενδιαφερομένου. Τέλος, το ΕΔΔΑ, σε περίπτωση προσφυγής, πρέπει να εξετάζει αν οι δηλώσεις, οι οποίες αναφέρονται στην καταδίκη του προσφεύγοντος έγιναν σε περιστάσεις και εκφράστηκαν με τέτοιο τρόπο, που μπορούσαν να θεωρηθούν ότι μπορούσαν να επηρεάσουν την κρίση του δικαστηρίου, ενώπιον του οποίου εκκρεμούσε η υπόθεση (ΕΔΔΑ Κώνστας κατά Ελλάδας Απόφαση της 24.5.2011 [αρ. προσφ. 53466/07], Σαββαΐδου κατά Ελλάδας Απόφαση της 31.1.2023 [αρ. προσφ. 58715/15]).

6. Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι αρχές του διαχωρισμού των τριών λειτουργιών του κράτους, της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης, της νομιμότητας, της δίκαιης δίκης και του τεκμηρίου αθωότητας αποτελούν δομικά στοιχεία του κράτους δικαίου στην εθνική και ενωσιακή νομοθεσία και

πρέπει να διέπουν τις δράσεις των εθνικών και ενωσιακών οργάνων, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, παρέχοντας, με αυτόν το τρόπο, τη δυνατότητα στους δικαστικούς λειτουργούς να ασκούν απρόσκοπτα το έργο τους επ' ωφελεία του κάθε πολίτη. Προς την κατεύθυνση του διαχωρισμού των λειτουργιών η Διοικητική Ολομέλεια του Αρείου Πάγου έχει λάβει δύο πολύ σημαντικές αποφάσεις. Συγκεκριμένα : α) η ΔιοικΟΛΑΠ 9/1998, υπό την προεδρία Στέφανου Μαθθία, αποφάσισε ότι ι) δεν είναι επιτρεπτός ο Κοινοβουλευτικός Έλεγχος, όταν αναφέρεται άμεσα στη δικαιοδοτική κρίση δικαστικών οργάνων, ιδίως επί εκκρεμούς δίκης και ιι) τέτοιος κοινοβουλευτικός έλεγχος, που είναι κατ' αρχήν επιτρεπτός, μόνον όταν εμμέσως αφορά σε δικαιοδοτική κρίση, αμέσως δε αναφέρεται σε έλεγχο για την άσκηση ή όχι από τον Υπουργό Δικαιοσύνης του από το Σύνταγμα δικαιώματός του για έγερση πειθαρχικής αγωγής κατά δικαστών σε σχέση με εσφαλμένη ή παράνομη και υπερβαίνουσα τα ακραία όρια της λογικής δικαιοδοτική κρίση τους, πρέπει να γίνεται μετά την αμετάκλητη περάτωση της σχετικής δίκης. Κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας, ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, Παναγιώτης Δημόπουλος, διατύπωσε την εξής πρόταση: «Το άρθρο 70 παρ. 6 του Συντάγματος ορίζει ότι ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται από την Βουλή σε Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής, ο οποίος προβλέπει, ως μορφές κοινοβουλευτικού ελέγχου, την αίτηση κατάθεσης εγγράφων, τις ερωτήσεις και επερωτήσεις, τη συζήτηση προ ημερησίας διατάξεως, τη σύσταση εξεταστικών επιτροπών και την πρόταση δυσπιστίας. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος αποσκοπεί στην αναζήτηση και εντοπισμό πολιτικών ευθυνών της Κυβέρνησης για πράξεις ή παραλείψεις της που ανάγονται στη σφαίρα της αρμοδιότητας και ευθύνης της. Ούτε το Σύνταγμα ούτε ο Κανονισμός της Βουλής προβλέπουν κανένα περιορισμό ως προς το αντικείμενο και την έκταση του κοινοβουλευτικού ελέγχου. Η έλλειψη όμως ρητών

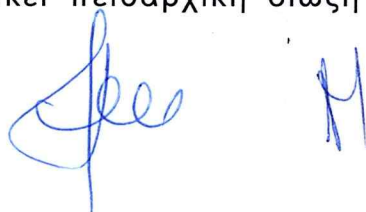

ΕΓΓΡΑΦΗ
Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ

περιορισμών δεν οδηγεί αναγκαίως στο συμπέρασμα ότι δεν είναι δυνατόν ερμηνευτικώς να συναχθούν περιορισμοί από άλλες διατάξεις του Συντάγματος. Εξάλλου, από τις διατάξεις του Συντάγματος: 1) 26, που καθιερώνει την διάκριση, την ισοτιμία και την ανεξαρτησία των λειτουργιών της πολιτείας (νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής), 2) 87 που καθιερώνει την λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών και με έμφαση ορίζει ότι οι δικαστές, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους, προκύπτει ότι είναι ανεπίτρεπτη οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη, της νομοθετικής ή εκτελεστικής λειτουργίας, η οποία, κατ' αντικειμενική εκτίμηση, είναι πρόσφορη να επηρεάσει τους δικαστές στη διαμόρφωση της δικαιοδοτικής τους κρίσης. Εκ τούτων παρέπεται ότι η εκ μέρους της Βουλής άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου της δικαιοδοτικής κρίσεως των δικαστικών οργάνων, εφόσον η υπόθεση είναι ακόμη ή ενδέχεται να είναι εκκρεμής, είναι ανεπίτρεπτη. Αν γίνει δεκτό ότι κατά το Σύνταγμα είναι επιτρεπτός ο κοινοβουλευτικός έλεγχος της δικαιοδοτικής κρίσεως των δικαστικών οργάνων επί εκκρεμούς υποθέσεως, θα είναι δυνατόν να συμβεί το εξής άτοπο: Για την ίδια υπόθεση να στηθούν και λειτουργούν παράλληλα και συγχρόνως ένα δικαστήριο και ένα παραδικαστήριο ενώπιον της Βουλής. Και το ακόμη χειρότερο: Το μεν δικαστήριο να κρίνει, και μάλιστα δεσμευτικώς για όλους, ένοχο τον κατηγορούμενο, η δε Βουλή να διακηρύσσει ότι ο ίδιος κατηγορούμενος είναι αθώος της πράξεως για την οποία καταδικάστηκε. Πλήρης καταρράκωση του κύρους και της αξιοπιστίας και των δύο πολιτειακών λειτουργιών. Μετά τη λήξη της εκκρεμοδικίας και την αμετάκλητη περάτωση της υποθέσεως δεν συντρέχει σοβαρός λόγος αποκλεισμού του κοινοβουλευτικού ελέγχου και γενικότερα της κριτικής. Η άποψη αυτή εναρμονίζεται και προς τη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 2 της Σύμβασης της Ρώμης για την προάσπιση

των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, η οποία προβλέπει ότι η άσκηση της ελευθερίας της γνώμης μπορεί να υπαχθεί σε ορισμένους περιορισμούς αναγκαίους για τη διασφάλιση του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής λειτουργίας. Σε μία δημοκρατικά οργανωμένη και λειτουργούσα πολιτεία, όλες οι εξουσίες υπόκεινται σε αμοιβαίο έλεγχο και κοινωνική κριτική από τον Τύπο και τα άλλα μέσα πληροφόρησης των κοινωνιών. Και τούτο διότι με τον έλεγχο και την κριτική, αφ' ενός μεν θα βελτιωθεί η λειτουργία τους και θα ενισχυθεί η αυθεντία και η αξιοπιστία τους, αφ' ετέρου δε θα αποτραπεί η διολίσθησή τους στην αυθαιρεσία, αφού η εξουσία, από τη φύση της, τείνει στην κατάχρηση και την επέκταση του χώρου της κυριαρχίας της. Η χωρίς αποχρώντα λόγο δημιουργία «στεγανών» και χώρων εξουσίας εξαιρεμένων από τον κοινοβουλευτικό έλεγχο και την κοινωνική κριτική είναι ασυμβίβαστη, αφ' ενός μεν προς τη δημοκρατική μορφή του πολιτεύματος και τη θέση του Κοινοβουλίου, ως αυθεντικής έκφρασης της λαϊκής κυριαρχίας από την οποία πηγάζουν όλες οι εξουσίες, εφ' ετέρου δε αντιβαίνει στο πνεύμα των διατάξεων των άρθρων 70 παρ. 6, 60 παρ. 1 και 14 του Συντάγματος που προβλέπουν το δικαίωμα ασκήσεως κοινοβουλευτικού ελέγχου και ελευθερίας γνώμης και εκφράσεως των βουλευτών και ασκήσεως κριτικής από τον Τύπο και τα άλλα μέσα κοινωνικής έκφρασης. Αντιφέρεται ότι ο κοινοβουλευτικός έλεγχος της δικαιοδοτικής κρίσεως των δικαστικών οργάνων είναι ανεπίτρεπτος και δεν έχει νόημα, διότι δεν είναι δυνατόν η Κυβέρνηση να επηρεάσει και προσδιορίσει τη δικαιοδοτική κρίση, είτε πριν είτε και μετά την εκφορά της, επομένως δεν είναι δυνατόν να αναζητηθούν και καταλογισθούν σ' αυτήν πολιτικές ευθύνες για την άστοχη ή παράνομη δικαιοδοτική κρίση. Τούτο δεν είναι ακριβές, δεδομένου ότι η Κυβέρνηση, δια του Υπουργού της Δικαιοσύνης, έχει το δικαίωμα να ασκεί πειθαρχική δίωξη κατά δικαστικών λειτουργών, όταν η

Handwritten signature and initials in blue ink.

Blue stamp: ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΣ
Handwritten signature in blue ink.

δικαιοδοτική κρίση τους είναι άστοχη ή παράνομη λόγω υπερβάσεως των ακραίων ορίων της λογικής, ακόμη δε και να παραγγείλει την άσκηση ποινικής διώξεως, δηλαδή δικαιούται να πράξει ή παραλείψει ενέργειες, για τις οποίες είναι επιτρεπτή η αναζήτηση και ο καταλογισμός πολιτικών ευθυνών ή και ποινικών ακόμη με τη σύσταση εξεταστικής των πραγμάτων επιτροπής» και στη συνέχεια πρότεινε να αποφανθεί η Ολομέλεια ότι: «Δεν είναι επιτρεπτός ο κοινοβουλευτικός έλεγχος της δικαιοδοτικής κρίσεως δικαστικών οργάνων, όταν η υπόθεση, στην οποία αναφέρεται η δικαιοδοτική κρίση, δεν έχει αμετάκλητα περατωθεί». Ακολουθώντας, ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης, Κωνσταντίνος Κωστήρης, έθεσε υπόψη της Ολομέλειας τα εξής: «Με τις διατάξεις των άρθρων 26 παρ. 3, 87 παρ. 1-2 και 94 παρ. 3 του Συντάγματος, η ψήφιση του οποίου αποτελεί την κορυφαία εκδήλωση της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας (άρθρο 1 παρ. 2-3 Συντ.), κατοχυρώνεται ρητά η λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστών, που συγκροτούν τα δικαιοδοτικά όργανα του Κράτους. Η λειτουργική αυτή ανεξαρτησία σημαίνει την αυτοτέλεια της δικαιοσύνης, ως τρίτης κρατικής λειτουργίας, απέναντι στις δύο άλλες κρατικές λειτουργίες, τη νομοθετική και την εκτελεστική. Η δικαστική ανεξαρτησία, ειδικότερα, απέναντι στη νομοθετική εξουσία θεσπίζεται ρητά με τη διάταξη του παραπάνω άρθρου 93 παρ. 4 του Συντάγματος, η οποία, με την ανάθεση στα δικαστήρια του ελέγχου της αρμονίας ή όχι των νόμων προς το Σύνταγμα επιβεβαιώνει την αυτοτέλεια της κρίσεώς τους απέναντι στη νομοθετική παραγωγή και το σχετικό δικαίωμά τους ν' ανάγονται απευθείας στο Σύνταγμα, ως την υπέρτατη πηγή δικαίου μέσα στον Ελληνικό χώρο .... Την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης θεσπίζουν και Διεθνείς Συμβάσεις, όπως η Παγκόσμια Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (άρθρο 10), το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (άρθρο 14 παρ. 1), καθώς και η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα δικαιώματα (άρθρο

6 παρ. 1), που επιτάσσουν τη δίκαιη και δημόσια εκδίκαση των ποινικών και αστικών υποθέσεων οποιουδήποτε ατόμου από ένα «ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο», που προβλέπεται από το νόμο. Μάλιστα στην πρόσφατη με αριθ. R (94) 12 Σύσταση, που υιοθέτησε η εξ Υπουργών Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης, αναφορικά με την ανεξαρτησία των δικαστών, τονίζεται (Αρχή I στοιχ. d), ότι κατά τη διαδικασία εκδόσεως μιας αποφάσεως οι δικαστές πρέπει να είναι ανεξάρτητοι και ικανοί να δράσουν χωρίς κανένα περιορισμό, ανάρμοστη επιρροή, κίνητρα, πιέσεις, απειλές ή παρεμβάσεις ευθέως ή πλαγίως, από οποιαδήποτε πηγή και για οποιαδήποτε αιτία, πρέπει δε να είναι και αδέσμευτοι ν' αποφασίσουν αμερόληπτα σύμφωνα με τη συνείδησή τους και τους ισχύοντες κανόνες δικαίου, δεν είναι δε υποχρεωμένοι ν' αναφέρουν την ουσία των υποθέσεών τους σε κανένα εκτός δικαστικού κλάδου. Από τη γενικώς αποδεκτή ανεξαρτησία αυτή της δικαιοσύνης απέναντι στη νομοθετική εξουσία και τη γενικότερη διάκριση των κρατικών λειτουργιών απορρέει, περαιτέρω, ότι είναι ανεπίτρεπτος ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ιδίως όταν αναφέρεται σε εκκρεμή δίκη.... Ειδικότερα, όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 66 παρ. 3 και 70 παρ. 6 του Συντ., σε συνδυασμό με τα άρθρα 124 επ. του Κανονισμού της Βουλής, που ρυθμίζουν τη διαδικασία και τα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου, στον έλεγχο της Βουλής υπόκειται μόνο η Κυβέρνηση και γενικότερα τα όργανα της εκτελεστικής εξουσίας, αναφορικά με πράξεις ή παραλείψεις τους. Επομένως, δεν μπορεί ν' αποτελέσει αντικείμενο κοινοβουλευτικού ελέγχου, ως εκφεύγουσα της κυβερνητικής δράσεως, η δικαιοδοτική κρίση των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας σε εκκρεμή δίκη, διότι κάτι τέτοιο είναι αντίθετο με τη συνταγματικά κατοχυρωμένη λειτουργική ανεξαρτησία της δικαιοσύνης απέναντι στη νομοθετική εξουσία. Τέτοιος κοινοβουλευτικός έλεγχος είναι επιτρεπτός μόνο όταν, με αναφορά σε άστοχη ή παράνομη και

ΕΞΩΡΗΘΗΚΕ
Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

υπερβαίνουσα τα ακραία όρια της λογικής δικαιοδοτική κρίση, στοχεύει άμεσα στον έλεγχο του Υπουργού Δικαιοσύνης για την άσκηση ή όχι του από το Σύνταγμα δικαιώματός του (άρθρο 91 παρ. 1 εδ. β' και παρ. 3 εδ. β') για έγερση πειθαρχικής αγωγής κατά δικαστικών λειτουργών για μια τέτοια δικαιοδοτική κρίση τους. Αλλά και στην περίπτωση αυτή ο κοινοβουλευτικός αυτός έλεγχος του Υπουργού της Δικαιοσύνης θα πρέπει ν' ασκείται, προς αποφυγή επηρεασμού της δικαιοδοτικής κρίσεως στους επόμενους βαθμούς δικαιοδοσίας, μετά την αμετάκλητη περάτωση της σχετικής δίκης. Οι δικαστικές αποφάσεις, βεβαίως, δεν είναι υπεράνω κριτικής, η οποία αποτελεί ενάσκηση του από το άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος (σχετικό και το άρθρο 10 παρ. 2 της Συμβάσεως της Ρώμης) ατομικού δικαιώματος της ελεύθερης εκφράσεως των στοχασμών και δια του τύπου κάθε προσώπου .... Όμως η κριτική αυτή, ιδίως κατά το στάδιο της εκκρεμότητας της σχετικής δίκης, δεν είναι επιτρεπτό να γίνεται από τα συντεταγμένα όργανα των άλλων δύο λειτουργιών (εκτελεστικής και νομοθετικής) κατά την άσκηση των λειτουργιών αυτών, διότι κάτι τέτοιο αντιβαίνει στη λειτουργική ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και δεν είναι πάντα άμοιρο προσπάθειας επηρεασμού της τελειωτικής (αμετάκλητης) κρίσεως των δικαστηρίων στην εκκρεμή δίκη. Υπέρ της ορθότητας της γνώμης για το ανεπίτρεπτο του κοινοβουλευτικού ελέγχου, που αναφέρεται σε δικαιοδοτική κρίση των δικαστικών οργάνων επί εκκρεμούς δίκης συνηγορούν: α) το ότι, ενόψει του γεγονότος, ότι οι δικαστικές αποφάσεις μόνο στα πλαίσια ενδίκων μέσων, που προβλέπει ο νόμος, μπορούν να μεταρρυθμισθούν ή εξαφανισθούν από τα αρμόδια δικαστήρια, τέτοιος κοινοβουλευτικός έλεγχος, ακόμη και μετά την έκδοση αμετάκλητης δικαστικής αποφάσεως, αποβαίνει (με εξαίρεση την πιο πάνω περίπτωση) εντελώς άσκοπος και μοιραία περιορίζεται σε ανεπίτρεπτη, κατά τα παραπάνω, κριτική, από τα

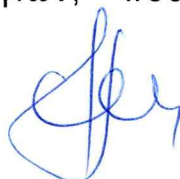

συντεταγμένα όργανα των άλλων δύο λειτουργιών, της δικαιοδοτικής κρίσεως δικαστικών οργάνων, είναι δε ενδεχόμενο να προκαλέσει την εντύπωση, ότι στοχεύει στην επικυριαρχία των δύο αυτών λειτουργιών (νομοθετικής και εκτελεστικής) πάνω στη δικαιοσύνη, πράγμα συνταγματικά ανεπίτρεπτο και β) το ότι η εξουσία και αυτών ακόμη των από το Σύνταγμα (άρθρο 91) προβλεπομένων αρμόδιων Συμβουλίων για τον πειθαρχικό έλεγχο των δικαστών, όταν αναφέρεται στη δικαιοδοτική κρίση τους επί της ουσίας της υποθέσεως, είναι περιορισμένη και πρέπει να ασκείται με φειδώ και μέσα στα όρια, που έχουν καθορισθεί με τη 18/1993 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου αυτού». Εν συνεχεία, εισηγήθηκε να αποφανθεί η Ολομέλεια «ότι: α) δεν είναι επιτρεπτός ο κοινοβουλευτικός έλεγχος, όταν αναφέρεται άμεσα στη δικαιοδοτική κρίση των δικαστικών οργάνων ιδίως επί εκκρεμούς δίκης και β) τέτοιος κοινοβουλευτικός έλεγχος που είναι κατ' αρχήν επιτρεπτός μόνον όταν εμμέσως αφορά σε δικαιοδοτική κρίση, αμέσως δε αναφέρεται σε έλεγχο για την άσκηση ή όχι από τον Υπουργό Δικαιοσύνης του από το Σύνταγμα δικαιώματός του για έγερση πειθαρχικής αγωγής κατά δικαστών σε σχέση με εσφαλμένη ή παράνομη και υπερβαίνουσα τα ακραία όρια της λογικής δικαιοδοτική κρίση τους, πρέπει να γίνεται μετά την αμετάκλητη περάτωση της σχετικής δίκης», β) Η Διοικ.Ολ.ΑΠ 8/1998 υπό την προεδρία Στέφανου Μαθθία αποφάσισε ότι «δημόσιο εγκώμιο ή επίκριση συγκεκριμένης δικαστικής απόφασης από τον Υπουργό Δικαιοσύνης μπορεί να εκληφθεί ως απόπειρα επηρεασμού και ενέχει εξ αντικειμένου επέμβαση στην «προσωπική ανεξαρτησία» των δικαστών, ιδίως όταν αφορά υπόθεση εκκρεμή». Κατά τη συνεδρίαση της Ολομέλειας ο Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου, Παναγιώτης Δημόπουλος, πρότεινε τα εξής: «Η Ελληνική Πολιτεία, ως κράτος δικαίου, έχει αναγάγει σε βασική αρχή της οργάνωσης και λειτουργίας της την διάκριση και ισοτιμία των εξουσιών και την ανεξαρτησία της

ΕΣΦΡΗΘΗΚΕ
Ο Εισαγγελέας

Δικαιοσύνης έναντι των δύο άλλων εξουσιών, Εκτελεστικής και Νομοθετικής. Το άρθρο 87 παρ. 1 του Συντάγματος αναγνωρίζει και κατοχυρώνει την λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών από τους οποίους συγκροτούνται τα δικαστήρια, ενώ στην παρ. 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι οι δικαστές, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους νόμους. Εν συνεχεία, με ένα πλέγμα διατάξεων του Συντάγματος, που αφορούν τις προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις, την οριστική απόλυση, την άσκηση της πειθαρχικής εξουσίας και τις αποδοχές των δικαστικών λειτουργών, επιδιώκεται η αποτελεσματική διασφάλιση της προσωπικής ανεξαρτησίας τους, που είναι απαραίτητη προϋπόθεση και συμπλήρωμα της λειτουργικής ανεξαρτησίας τους. Η έναντι της Εκτελεστικής εξουσίας ανεξαρτησία των Δικαστικών λειτουργών έχει την έννοια της απαγόρευσης πάσης επέμβασης της εκτελεστικής εξουσίας, επέμβασης η οποία θα μπορούσε να επηρεάσει τους δικαστές στη διαμόρφωση της δικαιοδοτικής τους κρίσης επί συγκεκριμένης υποθέσεως, στην εκδίκαση της οποίας μετέχουν ή πρόκειται να μετάσχουν. Κάθε εκδήλωση των οργάνων της εκτελεστικής εξουσίας η οποία, ανεξαρτήτως των προθέσεων του οργάνου, είναι πρόσφορη, κατ' αντικειμενική κρίση, να διαταράξει την νηφαλιότητα και αμεροληψία ή και να νοθεύσει ή υπονομεύσει το άδολο και την αγνότητα της συνειδήσεως του δικαστή και να τον επηρεάσει, δυσμενώς ή ευμενώς, στη διαμόρφωση της δικαιοδοτικής του κρίσης, είναι ανεπίτρεπτη. Ιδιαίτερα δε είναι ανεπίτρεπτη και επικίνδυνη για την αμεροληψία και ανεξαρτησία του δικαστή η εκδήλωση, όταν αυτή προέρχεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης ο οποίος έχει αποφασιστικό λόγο στην υπηρεσιακή εξέλιξη και εν γένει μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών. Ειδικότερα, εφόσον η εκδίκαση της υποθέσεως δεν έχει οριστικά και αμετάκλητα περατωθεί, η εκ μέρους του Υπουργού Δικαιοσύνης δημόσια

επίκριση ή ο δημόσιος εγκωμιασμός συγκεκριμένης οριστικής (αλλά μη αμετάκλητης) απόφασης επί συγκεκριμένης υποθέσεως συνιστά επέμβαση στην προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών που πρόκειται να δικάσουν και δύναται, κατ' αντικειμενική κρίση, να εκληφθεί, ανεξαρτήτως των προθέσεων του Υπουργού, ως απόπειρα επηρεασμού των δικαστών στη διαμόρφωση της δικαιοδοτικής τους κρίσης στην υπόθεση αυτή, αφού ο Υπουργός Δικαιοσύνης, κατά το Σύνταγμα και τον Κώδικα Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργιών, έχει αποφασιστικό λόγο στην ευνοϊκή ή δυσμενή μεταχείριση των δικαστικών λειτουργών, δεδομένου ότι δικαιούται να χορηγεί εκπαιδευτικές άδειες στο εξωτερικό και μισθολογικές προαγωγές, να εγείρει την πειθαρχική αγωγή εναντίον κάθε δικαστικού λειτουργού, να διαφωνεί προς την απόφαση του Α.Δ.Σ. για κάθε ζήτημα που αφορά την προσωπική και υπηρεσιακή κατάσταση των δικαστικών λειτουργών, μετέχει δε και εισηγείται στο Υπουργικό Συμβούλιο για την προαγωγή στις θέσεις των προέδρων και αντιπροέδρων των ανωτάτων δικαστηρίων, καθώς και του Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου». Ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης, Γεώργιος Νικολόπουλος, εισηγήθηκε τα εξής: «Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 26 και 87 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος, η νομοθετική λειτουργία, ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση. Η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια και "οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού". Η δικαιοσύνη απονέμεται από δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς δικαστές, που απολαμβάνουν λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία. Οι δικαστές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και τους νόμους. Με τις θεμελιώδεις οργανωτικές αυτές διατάξεις (βλ. και άρθρ. 110 παρ. 1 Συντ.) καθιερώνεται η αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών, που αποτελεί το θεμέλιο της συνταγματικής

ΕΣΩΡΗΘΗΚΕ
Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

νομιμότητας και χαρακτηρίζει κάθε δημοκρατική κοινωνία ως Κράτος Δικαίου. Το άρθρο 26 Συντ. αναθέτει την άσκηση καθεμιάς από τις τρεις συντεταγμένες λειτουργίες σε ξεχωριστά όργανα, απαγορεύοντας οποιαδήποτε ανάμειξη (επέμβαση) των οργάνων της μιας στα καθήκοντα και τις αρμοδιότητες της άλλης. Με τα άρθρα 87 επ. Συντ. προσδιορίζονται οι αρμοδιότητες των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας και ανατίθεται αποκλειστικά στα δικαστήρια το καθήκον να επιλύουν τις διαφορές των πολιτών και να ασκούν την ποινική δικαιοδοσία της πολιτείας. Για την εκπλήρωση της αποστολής τους αυτής και την ορθή και ανεπηρέαστη απονομή δικαιοσύνης οι δικαστές “απολαμβάνουν λειτουργικής και προσωπικής ανεξαρτησίας”, υποκείμενοι μόνο στο Σύνταγμα και τους νόμους. Η λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία της οποίας “απολαμβάνουν” οι δικαστές αποτελεί εκδήλωση της διακρίσεως των λειτουργιών και της συνταγματικής νομιμότητας. Η δικαστική ανεξαρτησία δεν είναι προνόμιο, αλλά ευθύνη και δέσμευση των δικαστών που οφείλουν, κατά το Σύνταγμα, να τηρούν, ως εγγύηση του πολίτη ότι η δικαιοσύνη απονέμεται από ανεξάρτητα όργανα που υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και τους νόμους. Μέσα από την ανεξαρτησία των δικαστών το Σύνταγμα εγγυάται το κύρος της δικαιοσύνης και των δικαστικών αποφάσεων. Τα όργανα και οι φορείς των άλλων συντεταγμένων λειτουργιών και ιδιαίτερα της εκτελεστικής οφείλουν να τηρούν τη συνταγματική νομιμότητα και να μη δίνουν την εντύπωση κυβερνητικής παντοδυναμίας στο χώρο της δικαιοσύνης. Πρέπει να αποφεύγεται κάθε ανάμειξη ή παρακίνηση ή παραίνεση ή παρέμβαση, άμεση ή έμμεση στο έργο της δικαιοσύνης από οποιονδήποτε και για οποιοδήποτε λόγο (Σύσταση της Επιτροπής εξ Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης 94/12 από 13.10.1994). Ούτε στο όνομα “του κοινού περί δικαίου αισθήματος” ή της λαϊκής κυριαρχίας επιτρέπονται τέτοιες επεμβάσεις. Επομένως, το φαινόμενο να γίνεται δημόσια

επίκριση ή επιτιμητικός σχολιασμός συγκεκριμένων δικαστικών αποφάσεων από κυβερνητικούς παράγοντες είναι ασυμβίβαστο προς την αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών. Επί πλέον έτσι κλονίζεται η πεποίθηση των πολιτών στην ανεξαρτησία των δικαστών. Γιατί ο μέσος πολίτης δεν γνωρίζει πώς σκέφθηκε το δικαστήριο. Εύλογα δε μπορεί να εκλάβει κάθε τέτοια εκδήλωση ως απόπειρα επηρεασμού και επέμβασης στην προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών. Κάθε δικαστική απόφαση υπόκειται και πρέπει να υπόκειται σε επιστημονική και λογική κριτική όχι όμως σε επίσημη κυβερνητική αποδοκιμασία. Δεν πρέπει με την κριτική ή το σχολιασμό να τίθεται σε αμφισβήτηση η δικαστική ανεξαρτησία και το κύρος της δικαιοσύνης (άρθρ. 10 παρ. 2 της Συμβάσεως της Ρώμης που κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974). Από σεβασμό στην αρχή της διακρίσεως των λειτουργιών, που αποτελεί τη βάση του κράτους δικαίου, δεν πρέπει να γίνεται κριτική και σχολιασμός των δικαστικών αποφάσεων από τα όργανα των άλλων συντεταγμένων λειτουργιών, ιδίως επί εκκρεμών υποθέσεων, γιατί είναι δυνατόν να προκαλέσουν την εντύπωση επέμβασης στην προσωπική ανεξαρτησία των δικαστών».

7. Από το σύνολο των ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι και στο επίπεδο του ενωσιακού δικαίου που κατισχύει του Συντάγματος, αλλά δεν έρχεται σε αντίθεση με αυτό, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, έτσι όπως περιχαρακώνει την προσωπική και λειτουργική ανεξαρτησία των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργιών, δεν είναι ανεκτή η παρέμβαση εθνικών ή κοινοτικών οργάνων με τη διατύπωση δημόσια γνώμης επί κρινόμενων ενώπιον των εθνικών δικαστικών και εισαγγελικών αρχών υποθέσεων. Και τούτο γιατί μόνον έτσι μπορεί να προστατευθεί η αρχή της αμεροληψίας, που εμφανίζεται ως υποχρέωση του δικαστικού και εισαγγελικού λειτουργού και ως δικαίωμα του πολίτη. Ταυτόχρονα, εξίσου σαφές είναι ότι δεν

αμφισβητείται το δικαίωμα της κριτικής των δικαστικών αποφάσεων, η οποία, όμως, πρέπει να αποφεύγεται όσο αυτές εκκρεμούν και ιδίως από παράγοντες της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας σε εθνικό ή ενωσιακό επίπεδο.

8. Την 7η Φεβρουαρίου 2024, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέδωσε το υπό στοιχείο P9_TA(2024)0069 ψήφισμα με θέμα «Το κράτος δικαίου και η ελευθερία των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα», με το οποίο διατυπώνει αιτιάσεις για το κράτος δικαίου στη Χώρα μας. Το δυσμενές περιεχόμενο των αιτιάσεων αυτών, που ενδεικτικά αναφέρουμε, κατά το μέτρο που αφορούν στη δικαστική λειτουργία, διαχέεται ήδη ευρέως, μέσω του τύπου, αλλά και μέσω ανακοινώσεων ατόμων ή κομμάτων, είναι δυνατόν να προκαλέσει στους ευρωπαίους και ιδίως στους πολίτες της Χώρας μας και τα κοινοτικά όργανα ανησυχία αλλά και έντονη δυσπιστία για την ποιότητα του κράτους δικαίου στην Ελλάδα και εσφαλμένες εντυπώσεις εις βάρος των δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργιών για την άσκηση των καθηκόντων τους. Ως εκ τούτου, καθίσταται αναγκαία η ενημέρωση πάντων από την Ολομέλεια του Αρείου Πάγου επί των αιτιάσεων του ψηφίσματος, κατά το μέτρο που αφορούν στην δικαστική λειτουργία και μόνο, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα ή όχι αυτών, ώστε να απαντήσουμε, όχι βεβαίως στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καθόσον δεν έχουμε τέτοια αρμοδιότητα, αλλά στις αιτιάσεις που μας αποδίδονται, με βάση το ψήφισμα αυτό. Ειδικότερα, ως προς τα κρίσιμα κατά τα ανωτέρω σημεία του ψηφίσματος λεκτέα τα ακόλουθα :

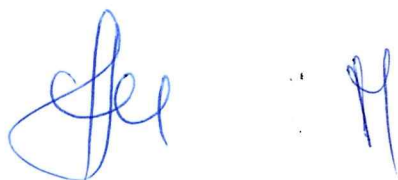
1) Επί του Σημείου «Ζ» στο οποίο αναφέρεται: «λαμβάνοντας υπόψη ότι η πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ασφάλεια των δημοσιογράφων είχε εντοπίσει δύο περιπτώσεις ατιμωρησίας για δολοφονίες, εννέα ενεργές καταχωρίσεις και δύο άλλες καταχωρίσεις χωρίς απάντηση έως το τέλος του 2023». Στο σημείο αυτό, η επιλογή να χρησιμοποιηθεί η

έκφραση «χωρίς απάντηση» και η αόριστη αναφορά περιπτώσεων δημιουργεί ευθεία αμφισβήτηση για την ικανότητα ή την πρόθεση των Ελλήνων δικαστών και εισαγγελέων να «τιμωρήσουν» συγκεκριμένες περιπτώσεις, χωρίς όμως να κατονομάζει αυτές. Η αοριστία αυτή στερεί τη δυνατότητα συγκεκριμένης έρευνας και απάντησης του θιγομένου θέματος.

2) Επί του Σημείου «ΙΒ» στο οποίο αναφέρεται : «λαμβάνοντας υπόψη ότι, στο πλαίσιο του λεγόμενου σκανδάλου της λίστας Πέτσα, 20 εκατομμύρια EUR κρατικών κονδυλίων διανεμήθηκαν σε μέσα ενημέρωσης για επικοινωνιακές εκστρατείες στον τομέα της δημόσιας υγείας, συμπεριλαμβανομένων ανύπαρκτων ιστοτόπων και προσωπικών ιστολογίων· λαμβάνοντας υπόψη ότι ορισμένα μέσα ενημέρωσης αποκλείστηκαν εντελώς χωρίς καμία αιτιολόγηση και με αδιαφανή κριτήρια». Στο σημείο αυτό το ψήφισμα περιλαμβάνει παντελώς αόριστες αιτιάσεις χωρίς προσδιορισμό συγκεκριμένων περιπτώσεων. Παρά ταύτα, αγνοείται και το γεγονός της γενομένης εισαγγελικής έρευνας για το θέμα σε μη πολιτικά πρόσωπα και την διαβίβαση της δικογραφίας στη Βουλή για πολιτικά πρόσωπα.

3) Επί του Σημείου «ΙΖ.α», στο οποίο αναφέρεται: «λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Παναγιώτης Δημητράς, ακτιβιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδρυτής και επικεφαλής του ελληνικού Παρατηρητηρίου του Ελσίνκι (GHM), διώκεται για παράνομη διακίνηση, παρόλο που φαίνεται ότι ενήργησε νόμιμα για να παράσχει ανθρωπιστική βοήθεια σε αιτούντες άσυλο». Στο σημείο αυτό με το ψήφισμα γίνεται ανεπίτρεπτα ευθεία παρέμβαση στη δικαιοσύνη για εκκρεμή ενώπιον των οργάνων της υπόθεσης, μη λαμβάνοντας υπόψη έτσι την διεξαγόμενη δικαστική έρευνα για την υπόθεση αυτή.

4) Επί του Σημείου «ΙΖ.β» στο οποίο αναφέρεται: «λαμβάνοντας υπόψη ότι η Αρχή Καταπολέμησης της

Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες διέταξε τη δέσμευση όλων των περιουσιακών στοιχείων του Δημητρά τον Μάιο του 2023· λαμβάνοντας υπόψη ότι ο Δημητράς δήλωσε στις 31 Μαΐου 2023 ότι είχε λάβει χρηματοδότηση μόνο από την ΕΕ, η οποία προοριζόταν για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους, και ότι τα κονδύλια χρησιμοποιήθηκαν μόνο για τον σκοπό αυτό· λαμβάνοντας υπόψη ότι η πρόσφατη αθώωση 16 εργαζομένων στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας και εθελοντών καταδεικνύει ότι οι ποινικές κατηγορίες κατά όσων παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια σε αιτούντες άσυλο δεν έχουν νομική βάση». Στο σημείο αυτό, εκτός από την ευθεία παρέμβαση σε εκκρεμή υπόθεση, με το ψήφισμα επιχειρείται αργιστί ο χαρακτηρισμός ως νομικά αβάσιμου του ελέγχου οικονομικών δραστηριοτήτων σε κάθε περίπτωση, δημιουργώντας την εντύπωση ύπαρξης μη θεσμοθετημένης ασυλίας.

5) Επί του Σημείου «ΙΘ» στο οποίο αναφέρεται: «λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή Εισαγγελία κίνησε έρευνα στις 28 Νοεμβρίου 2022 σχετικά με την κατάχρηση επιδοτήσεων ύψους 700 εκατομμυρίων EUR για ένα σύστημα ασφάλειας των σιδηροδρόμων· λαμβάνοντας υπόψη ότι έκτοτε έχουν συλληφθεί 23 άτομα σε σχέση με το σκάνδαλο, με εξαίρεση τους (πρώην) υπουργούς της κυβέρνησης, οι οποίοι προστατεύονται από τη δίωξη με απόφαση της Βουλής των Ελλήνων, για την οποία έγινε επίκληση του ελληνικού Συντάγματος». Στο σημείο αυτό, το ψήφισμα υποβιβάζει το έργο των εθνικών εισαγγελικών και ανακριτικών αρχών για την υπόθεση των Τεμπών, αποσιωπώντας την υφιστάμενη ενδελεχή έρευνα για τα μη πολιτικά πρόσωπα, για τα οποία και μόνο είναι αρμόδιες και η οποία εκκίνησε αμέσως μετά την τραγωδία και βρίσκεται σε εξέλιξη. Επίσης, με την ασαφή διατύπωση που έχει επιλεγεί είναι δυνατόν να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι οι δικαστικές και εισαγγελικές αρχές εξαίρεσαν τα πολιτικά πρόσωπα από την άσκηση ποινικής